



Arklių g.20-1, LT-01305, Vilnius
Tel. 8-611-90975, faksas (8 5) 261-5625
info@gelbekimsenamiesti.lt

Lietuvos Respublikos Seimo nariui
Mykolui Majauskui
Mykolas.Majauskas@irs.lt

2017-04-24

KREIPIMASIS

DĖL SKUBIŲ VEIKSMŲ UŽKARDANT DIDELĘ ŽALĄ, DAROMĄ LIETUVOS IR PASAULIO PAVELDO OBJEKTAMS – BUVUSIO VILNIAUS MISIONIERIŲ VIENUOLYNO IR VIEŠPATIES DANGUN ŽENGIMO BAŽNYČIOS ANSAMBLIUI IR UNESCO SAUGOMAI PASAULIO PAVELDO VIETOVEI VILNIAUS ISTORINIAM CENTRUI

Prašome Jūsų pagalbos ginant viešąjį interesą ir užkardant didelę žalą, kuri dabar yra daroma Lietuvos ir Pasaulio paveldo objektams - Buvusio Vilniaus misionierių vienuolyno ir Viešpaties Dangun Žengimo bažnyčios ansambliui ir UNESCO saugomai pasaulio paveldo vietai Vilniaus istoriniam centrui.

Prašome skubiai imtis būtinų veiksmų sustabdyti Misionierių ansamblio teritorijoje vykdomas daugiabučių statybas, keliančias akivaizdžią grėsmę Vilniaus senamiestio išskirtinei visuotinei vertei, dėl kurios jis yra pripažintas pasaulio paveldo vertybe, ir užtikrinti, kad projekto plėtotojui padarytą žalą atlygins tarnautojai ir ekspertai, sudarę sąlygas vystyti tokį projektą.

Šis ansamblis yra viena svarbiausių architektūrinių dominančių, siejamų su Vilniaus istorinio centro kultūrinio identitetu. Paraiškoje Pasaulio paveldo komitetui dėl Vilniaus istorinio centro įrašymo į UNESCO Pasaulio paveldo sąrašą buvo nurodyta, kad istorijos požiūriu pagrindiniai pastatai ir jų kompleksai priklauso šešioms didelėms grupėms, iš kurių viena yra Vizitiečių ir Misionierių bažnyčios. Tai Vilnių simbolizuojantis miestovaizdis.

Būtinai reikia stabdyti galimai neteisėtas statybas, kurios naikina Buvusio Vilniaus misionierių vienuolyno ir Viešpaties Dangun Žengimo bažnyčios ansamblį. Vilniaus senamiestyje saugomas reljefas, tačiau pradėjus vykdyti statybos darbus buvo nukasta didelė Išganytojo kalvos dalis. Šioje saugomoje pasaulio paveldo vietoje visiškai nedera statyti modernius daugiabučius ir įrengti 122 vietų požeminę automobilių stovėjimo aikštelę.

Vykdomi statybos darbai gali ne tik sunaikinti ant Išganytojo kalno stovintį Vilniaus misionierių vienuolyno statinių ansamblio ikoninį vaizdą, kuris džiugino šimtmečiais, tačiau ir negrįžtamai sužaloti Vilniaus istorinio centro – UNESCO pasaulio paveldo vertybės – panoramas, siluetus, miestovaizdžio autentiškumą ir vientisumą.

Lietuvos Respublikos Kultūros Ministerija (KM) 2013 m. vasario 5 d. rašte Nr. 51-21 rašė, kad vykdydama Ministro Pirmininko kanclerio 2013 m. sausio 16 d. pavedimą Nr. 62-199, siekiant suderinti įvairių institucijų, atsakingų už Vilniaus istorinio centro išsaugojimą, veiksmus, Kultūros ministerija, kaip Vyriausybės įgaliota atsakinga už Vilniaus istorinio centro apsaugą institucija, nusprendė sudaryti ir kultūros ministro įsakymu patvirtinti tarpžinybinę Vilniaus istorinio centro IVV išsaugojimo ir tausojimo naudojimo priežiūros komisiją (toliau - Priežiūros komisija). Priežiūros komisija turės vertinti Vilniaus istorinio centro IVV požymių stebėsenos rezultatus ir Veiksmų plano priemonių įgyvendinimą bei teikti pasiūlymus dėl Vilniaus istorinio centro išsaugojimo ir naudojimo veiksmų tobulinimo.

Priežiūros komisija Misionierių ansamblio situacijos ir projekto nesvarstė. Nors 2016 m. vasario 4d. Daugiabučio gyvenamo namo Subačiaus g 20 ir 22 Projektinių pasiūlymų (projekto) vertinimo dokumentuose yra prisegtas raštas, kuris prieštarauja šiam faktui. Kultūros Ministerijos 2015 m. gruodžio 2 d. rašte Nr. S2-3193 pažymėtina, kad Priežiūros komisija įvertino šį projektą. Tai yra netiesa. Priežiūros komisija prašė nepriklausomo ICOMOS vertinimo ir paveldosauginės ekspertizės, kad ji galėtų pradėti vertinti Misionierių ansamblio projektą. Deja priežiūros komisijos nariams nebuvo pateiktos ekspertizės. Taigi akivaizdu, kad buvo nuspręsta apeiti šią komisiją.

Valstybinė kultūros paveldo komisija – valstybės ekspertė bei patarėja kultūros paveldo valstybinės politikos ir jos įgyvendinimo klausimais – išanalizavusi su šiuo projektu susijusią medžiagą raštu pareiškė nepritarimą buvusios Vaikelio Jėzaus vaikų prieglaudos pastato teritorijoje Subačiaus g. 20, 22 statomo daugiabučio gyvenamojo namo su požemine automobilių stovėjimo aikštele projektiniams pasiūlymams. Paveldo komisija konstatavo, kad projektiniai sprendiniai gali daryti neigiamą poveikį Vilniaus istorinio centro panoramoms bei siluetui, o numatytas užstatymo tankumas – daryti žalingą įtaką vietos charakteriui. Šiai nuomonei antrino ir Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos sekretoriatas. Deja, jų nuomonės iki šiol ignoruojamos. Akivaizdu, kad valdininkų sprendimai buvo daromi tenkinti naujų statybų užsakovus. Šio projekto etapuose matosi, kad paveldo apsauga ignoruojama.

ICOMOS Lietuvos nacionalinis komitetas nepriėmė jokio bendro sprendimo dėl šio ansamblio, nes narių nuomonės radikaliai skyrėsi, o kai kurie vertintojai turėjo akivaizdų viešųjų ir privačių interesų konfliktą. ICOMOS LNK pirmininkė nepagrįstai pateikė institucijoms ir kitoms suinteresuotoms šalims asmeninę kolegų *G. Zabielos*, *I. Kliobavičiūtės* ir *D. Fergiuson* nuomonę, drauge nenurodydama, kad siunčiamas tekstas neturi ICOMOS LNK dokumento teisinės galios, todėl nelaikytinas oficialia ICOMOS LNK išvada. Tuo labiau, kad šis vertinimas apskritai negali būti laikomas ICOMOS LNK atliktu poveikio pasaulio vertinimu dėl to, kad vertinimą atliko asmenys, kuriems tą tiesiogiai draudžia ICOMOS siekdama išvengti interesų konfliktų. Šiuo reikalavimus nustato ICOMOS etikos principai ir Politika ICOMOS mandatui dėl pasaulio paveldo įgyvendinti (priimta ICOMOS 2012 m.). Interesų konflikto rezultatai matyti šių ICOMOS narių atliktame vertinime. Institucijos bei kitos šalys buvo ir tebėra klaidinamos, taip sukeldami skaudžių pasekmių tiek šioms institucijoms ir šalims, tiek kultūros paveldui – unikaliai Vilniaus architektūros ir kraštovaizdžio ansambliui. Specialųjį planą parengė UAB "Projektavimo ir restauravimo institutas" projektuotoja Giedrė Miknevičienė, užsakovas – UAB „Misionierių namai“, organizatorius – Kultūros paveldo departamentas. Svarbu pažymėti, kad ICOMOS Lietuvos nacionalinio komiteto pirmininkė yra specialųjį planą rengusios G. Miknevičienės dukra.

Valstybinės kultūros paveldo komisijos (VKPK) 2016 m. birželio 30 d. rašte Nr. V11-195(1.13) buvo nurodyta, kad šios statybos gali pakenkti tiek išskirtinei visuotinei Vilniaus senamiesčio vertei, tiek valstybės saugomiems kultūros paveldo objektams. VKPK komisija teikė pastabas minėto daugiabučio namo statybos projektiniams pasiūlymams ir prašė peržiūrėti kultūros vertybių vertingąsias savybes galinčius pažeisti projektuojamus sprendinius. Nepaisant to, projektas buvo suderintas, o vykdant žemės kasimo darbus – nukasus didelę Išganytojo kalvos dalį – buvo pažeistos Vilniaus senamiesčio (u.k. 16073) vertingosios savybės (kylantis į pusę reljefas su Vilnios slėnio terasų šlaitais, pakopomis, prievaginiais šlaitais senamiesčio III D1 zonoje ir kt.). Geologiniai tyrimai buvo atlikti tik statybvietės zonai, todėl gali būti

nejvertinta statybos darbų metu sukeltos vibracijos ir planuojamos ūkinės veiklos įtaka šalia esančioms kultūros vertybėms.

Darytina išvada, kad 2015 metais Kultūros ministro patvirtintas vienuolyno statinių ansamblio (un.k.761) nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialusis planas bei jo pagrindu rengti techninio projekto sprendiniai parengti, nesivadovaujant galiojančio Vilniaus senamiesčio - kultūros paminklo (U1P) - apsaugos specialiuoju planu (2003 m., reg. Nr. 225) ir jame Vilniaus misionierių vienuolyno statinių ansamblio teritorijai nustatytais apsaugos ir tvarkymo reglamentais. Iki Specialiojo plano patvirtinimo abu kultūros paveldo objektai turėjo vieną teritoriją, kuriai buvo taikomos Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo 19 str. nuostatos, ribojančios naują statybą.

2001 m. buvo konstatuota, jog Kultūros paveldo departamente (tuomet – KVAD) nėra tinkamos kontrolės, 2010 metais Valstybės kontrolės auditas patvirtino, kad Lietuvos kultūros paveldas saugomas netinkamai, tačiau padėtis nuo to laiko ne pagerėjo, bet pablogėjo. Šiandien tampa akivaizdu, kad užsiėmęs abejotina veikla bet kuria kaina skatinti investicijas bendradarbiaujant su neatsakingais investuotojais, KPD nebeatlieka savo tiesioginės pareigos saugoti nacionalinį turtą – Lietuvos kultūros paveldą.

Akivaizdu, kad su atsakingų institucijų pritarimu yra vykdomas sistemingas kultūros paveldo vertybių, tarp jų ir pačių vertingiausių Lietuvos paminklų ir istorinių kraštovaizdžių, naikinimas. Todėl mes prašome inicijuoti tyrimą dėl KPD veiklos, kurio tikslas – įvertinti KPD vadovų bei tarnautojų, tiesiogiai sudariusių sąlygas paveldo naikinimui, atsakomybę ir inicijuoti pertvarkas, būtinas norint išsaugoti paveldą ateities kartoms. Tyrimui atlikti prašome sudaryti nešališką komisiją lygiomis dalimis iš bendruomenės atstovų, visuomenininkų, bei Valstybinės kultūros paveldo komisijos atstovų, mokslininkų, paveldo tyrinėtojų ir restauratorių, kuriems vertinti KPD veiklą netrukdytų viešųjų ir privačių interesų konfliktai.

Bendrovė „Misionierių namai“, kuri dabar stato šioje teritorijoje, praleido vieną iš projekto derinimo etapų, kuris būtinas statybos leidimui gauti. Turėdami Specialųjį paveldosauginį planą, jie turėjo rengti arba sklypo detalųjį planą, kad galėtų planuoti ir statyti, arba turėjo teikti projektinius pasiūlymus, kas yra alternatyva detaliam planui. Juos parengti, pavišinti, leisti visuomenei susipažinti, teikti pastabas ir tada patvirtinti savivaldybei. Čia yra vienintelė alternatyva detaliam planui. Jie neturėjo nei detaliojo plano, nei projektinių pasiūlymų. Jie praleido stadiją, kuri yra esminė derinant konkrečius sprendinius su visuomene. Visuomenės interesas šioje vietoje yra ypač svarbus - nes tai yra pačioje vertingiausioje Lietuvos UNESCO vietovėje, pačioje matomiausioje vietoje svarbus paveldo objektas.

Statybos darbų projekte nurodytas sprendinys, kad archeologinių tyrimų radiniai (XVI a. ir XVII a. rūšiai, krosnis ir kt.) bus neišsaugomi dėl blogos būklės. Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo 9 str. 3 d. nurodyta, kad jei atliekant statybos ar kitokius darbus aptinkama archeologinių radinių, Kultūros paveldo departamentas su savivaldybės paveldosaugos padaliniu turi priimti sprendimą inicijuoti ar neinicijuoti aptiktos vertingosios savybės atskleidimą ir apsaugos reikalavimų patikslinimą ar nekilnojamosios kultūros vertybės įregistravimą, o paveldo tvarkybos reglamento paveldo tvarkybos reglamento PTR 2.13.01:2011 „Archeologinio paveldo tvarkyba“ 19.12. p. nurodo, kad ar tyrimų metu aptiktos statinių liekanos yra kultūros paveldo objekto ar vietovės vertingosios savybės nustato nekilnojamojo kultūros paveldo vertinimo tarybos. Projekto sudėtyje nėra pateikti dokumentai, o Kultūros vertybių registre nėra viešai skelbiami duomenys, kad nekilnojamojo kultūros paveldo vertinimo tarybos svarstė šių archeologinių radinių išsaugojimo būtinumą. Be to, minėtas paveldo tvarkybos reglamento punktas nurodo, kad nekilnojamojo kultūros paveldo vertinimo tarybai nustačius, kad statinių liekanos yra vertingosios savybės, privaloma jas išsaugoti jų radimo vietoje (in situ). Vaikelio Jėzaus vaikų prieglaudos pastato vertingoji savybė yra akmenų grindinio fragmentas sklypo pietinėje dalyje. Projekte yra numatytas sprendinys „išsaugomas ar atkuriamas grindinio fragmentas“, kuris neužtikrina faktinio šios vertingosios savybės išsaugojimo.“

Valstybinės kultūros paveldo komisijos rašte yra pateikti duomenys, kad naujos statybos Misionierių ansamblyje gali pakenkti į UNESCO pasaulio paveldo sąrašą įtraukto Vilniaus senamiesčio išskirtinei visuotinei vertei ir autentiškumui, todėl, kaip numato Pasaulio kultūros ir gamtos paveldo apsaugos konvencijos įgyvendinimo gairių 172 p., Lietuvos Respublika turėjo informuoti UNESCO Pasaulio paveldo centrą apie ketinimus imtis šių darbų ir leisti juos vykdyti. Tačiau Kultūros paveldo departamentas prie Kultūros ministerijos 2017 m. balandžio 10 d. rašte Nr. (1.21.)2-850 nurodė, kad Pasaulio paveldo centras nebuvo informuotas apie Misionierių ansamblio teritorijoje planuojamas statybas.

Žvelgiant į dabartinę situaciją dar kyla klausimas kodėl 2007 m. buvo priimtas sprendimas parduoti šį sklypą? Ar tos lėšos buvo būtinos Lietuvai? Šis ansamblis – tai praeities žmonių dovana mums. Atkūrę nepriklausomybę tikėjome, kad baigėsi laikotarpis kuriame buvo naikinamas paveldas. Tikėjome, kad mes tvarkysimės gerbdami istorines vertybes. Istoriniai brėžiniai rodo, kad vietoje tarp vienuolyno ir prieglaudos plytėjo Misionierių vaismedžių sodai. Šioje vietoje tikrumoj galėjo atsirasti vieša erdvė kuria galėtų džiaugtis miestiečiai ir svečiai. Deja dabar tapo akivaizdu, kad korumpuoti valdininkai priėmė sprendimus naikinti paveldą.

Statybos ir tvarkybos darbų projektuose, pagal kuriuos šiuo metu vykdomi darbai, numatyti kultūros paveldo vertybes žalojantys sprendiniai ir ženkliai didesnis užstatymo tankumas bei intensyvumas, negu buvo leistas sklypo privatizavimo metu nustatytais urbanistiniais architektūriniais apribojimais.

Planuojant keisti Buvusio Vilniaus misionierių vienuolyno ir Viešpaties Dangun Žengimo bažnyčios ansambliai, įterpdami visai naują trijų korpusų kompleksą, kuris bus matomas senamiesčio panoramose, projektas turėjo keliauti į Pasaulio paveldo centrą įvertinti. Tai privaloma, jei šalis numato kokią nors didelę paveldo vietovės ar jos dalies plėtrą ar kaitą.

Pavyzdžiui, kai Drezdenas sumanė per istorinį Elbės slėnį, kuris buvo įtrauktas į kultūros paveldo sąrašą, statyti tiltą, viešos ekspertizės, derybos ir vertinimai tarp UNESCO ir Vokietijos truko gal ketverius metus, aktyviai dalyvaujant visuomenei. Baigėsi tuo, kad Drezdenas nutarė, jog jiems didesnė vertybė būtų naujas tiltas. Tuomet Pasaulio paveldo komitetas Elbės slėnį išbraukė iš Pasaulio paveldo vietovių sąrašo.

Buv. Misionierių vienuolyno ansamblis su prieglaudos pastatu yra svarbi Pasaulio paveldo vietovės – Vilniaus istorinio centro – dalis. Europos architektūros paveldo konvencija įpareigoja imtis teisinių priemonių architektūros paveldui apsaugoti ir rūpintis paminklų, pastatų grupių ir zonų apsauga. Neradus bendro sutarimo dėl tinkamos ansamblio apsaugos, svarstyтина būtinybė kreiptis į tarptautinius ekspertus, kurie galėtų objektyviai ir nešališkai įvertinti susiklosčiusią situaciją.

Dėl nekontroliuojamų statybų Vilniaus senamiestyje nedelsiant būtina pakviesti tarptautinius ekspertus, nes Vilniaus istoriniam centrui iškilo grėsmė būti įrašytam į Pavojuje esančio pasaulio paveldo sąrašą.

Prašome Jūsų pagalbos ir dėmesio.

Senamiesčio Bendruomenės Asociacija



Genė Valeinienė

Vilniaus istorinio centro išskirtinės vertės išsaugojimo
ir tausojamojo naudojimo priežiūros komisijos narė

Asta Baškauskaitė

Senamiesčio seniūnaitė
Senamiesčio seniūnaičių sueigos pirmininkė

